

5-SINFDA “O‘ZBEKISTON - VATANIM MANIM” SHE’RINI O‘QITISHDA
METODIK YONDASHUVLAR

Fayzullayeva Nafisa Sharif qizi

fayzullayevanafisa0@gmail.com

*Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti
filologiya fakulteti talabasi*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada 5-sinf darsligidagi Abdulla Oripovning “O‘zbekiston - Vatanim manim” she’rini o‘qitishda qo‘llanilishi mumkin bo‘lgan samarali metodlar tahlil qilinadi. Metodik yondashuvlar orqali o‘quvchilarda vatanparvarlik, milliy g‘urur va ona yurtga muhabbat tuyg‘ularini shakllantirish maqsad qilingan. Maqolada “G‘olibdan so‘rang”, “Maqtovlar arqoni”, “Konstruktor texnologiyasi”, “Tomosha”, transformatsion, metodlari kabi ta’lim vositalari amaliy misollar bilan yoritiladi.*

Kalit so‘zlar: *O‘zbekiston she’ri, Abdulla Oripov, 5-sinf, o‘qitish metodlari, vatanparvarlik, milliy g‘urur, metodik yondashuvlar, “G‘olibdan so‘rang”, “Maqtovlar arqoni”, “Konstruktor texnologiyasi”, “Tomosha”, transformatsion metod.*

Аннотации: *В данной статье анализируются эффективные методы преподавания стихотворения Абдуллы Орпова «Узбекистан - моя Родина» для учащихся 5-го класса. Методические подходы направлены на формирование у учеников патриотизма, национальной гордости и любви к родине. В статье освещаются практические примеры применения методов «Спросите победителя», «Верёвка похвал», «Технология конструктора», «Просмотр» и трансформационный метод.*

Ключевые Слова: *Стихотворение об Узбекистане, Абдулла Орпов, 5 класс, методы обучения, патриотизм, национальная гордость, методические подходы, «Спросите победителя», «Верёвка похвал», «Технология конструктора», «Просмотр», трансформационный метод.*

Abstract: *This article analyzes effective teaching methods for Abdulla Oripov’s poem “Uzbekistan - My Homeland” aimed at 5th-grade students. The methodological approaches aim to cultivate patriotism, national pride, and love for the motherland among students. The article highlights practical examples of teaching tools such as “Ask the Winner,” “Praise Rope,” “Constructor Technology,” “Viewing,” and transformational methods.*

Keywords: *Uzbekistan poem, Abdulla Oripov, 5th grade, teaching methods, patriotism, national pride, methodological approaches, “Ask the Winner,” “Praise Rope,” “Constructor Technology,” “Viewing,” transformational method.*

KIRISH

O‘zbek adabiyotining zabardast namoyandalaridan biri - Abdulla Oripov nafaqat she’riyatda, balki xalq ruhiyatida ham o‘chmas iz qoldirgan ijodkordir. Uning asarlarida

milliy g'urur, Vatanni sevish tuyg'usi, adolat va ozodlik g'oyalari chuqur aks etadi. Ayniqsa, "O'zbekiston" qasidasi shoirning Vatanga bo'lgan sadoqati va iftixorini ifoda etgan yuksak badiiy namunadir.

Ushbu qasida 5-sinf adabiyot darsligida o'rganilayotgan bo'lib, yosh avlod qalbida vatanparvarlik, istiqloлга sadoqat va milliy g'urur tuyg'ularini shakllantirishda muhim o'rin tutadi. She'ning mazmuni, badiiy jihatlari va g'oyaviy yo'nalishi maktab o'quvchilariga sodda va ta'sirli tarzda yetkazilishi uchun zamonaviy ta'lim metodlarini qo'llash nihoyatda muhimdir.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Abdulla Oripovning "O'zbekiston" qasidasi mustaqil Vatanimizga bag'ishlangan yuksak ruhdagi she'r bo'lib, u o'quvchilarda milliy g'urur va vatanparvarlik tuyg'ularini uyg'otadi. Asarda shoir tarixiy o'tmishdan ilhomlanib, O'zbekistonning bugungi hayotini madh etadi. Har bir bandeda xalqimizning jasorati, o'tmishdagi azob-uqubatlar, istiqloлга erishish yo'lidagi kurash va erkinlikning qadriga yetish kabi chuqur g'oyalar mujassam.

She'ning badiiy xususiyatlariga quyidagilar kiradi:

- **Epitetlar:** "buyuk zamin", "mard avlod" kabi tasvirlar Vatan obrazini go'zal va yuksak ruhda tasvirlaydi.
- **Tashbih va metaforalar:** Vatan - ona, yurak, mehr qo'rg'oni kabi ramziy obrazlarda ko'rsatiladi.
- **Ritmik qurilish:** Har bir band 8 satrdan iborat bo'lib, qofiyalanishi va ohangdorligi o'quvchilarni she'rga jalb etadi.

Bu she'r yosh o'quvchilar uchun juda muhim bo'lib, ularni milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalaydi. Aynan shuning uchun bu asarni interaktiv metodlar yordamida o'rganish muhim sanaladi. Quyida 5-sinf o'quvchilari bilan "O'zbekiston" qasidasini o'rganishda foydalaniladigan samarali metodlar keltiriladi:

1. Rolga kirish (dramatizatsiya)¹²

She'r bandlari rollarga ajratilib, o'quvchilar ifodali o'qib beradi. Bu usul asar mazmunini his qilish, obrazlarga kirish orqali tushunishni kuchaytiradi.

2. Fikrlar daraxti (kontseptual xarita)

She'r asosida quyidagi savollar asosida fikrlar daraxti tuziladi:

- "Vatan nima?"
- "Shoir Vatan haqida nima degan?"
- "Men Vatanga qanday foyda keltira olaman?"

Bu savollarga javoblar orqali o'quvchilar she'r bilan shaxsiy aloqani hosil qiladi.

NATIJALAR

"O'zbekiston" qasidasini 5-sinf o'quvchilari bilan o'rganish jarayonida zamonaviy va interaktiv metodlardan foydalangan holda dars samaradorligini sezilarli darajada oshirish

¹² Xudoyberdiyeva M. "O'rta maktabda adabiyotni o'qitish metodikasi". Samarqand, 2018

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIY TAFAKKUR VA INNOVATION G'OYALAR

mumkin bo'ldi. Ayniqsa, quyidagi metodlar darsda o'quvchilar faolligini ta'minlashda va asarni chuqurroq anglatishda muhim rol o'ynadi:

- **“G'olibdan so'rang” metodi** orqali o'quvchilar orasida tanlov tashkil qilinib, eng yaxshi javob bergan o'quvchilarga qolganlar savollar berishdi. Bu esa bilimlarni mustahkamlash va faollikni oshirishga xizmat qildi.
- **“Maqtoqlar arqoni”** usuli orqali o'quvchilarning ijobiy fikrlari va bir-birlariga nisbatan iliq munosabatlari mustahkamlandi. Har bir o'quvchi sheriklariga iliq so'zlar aytib, ularning ishtirokini baholadi. Bu esa darsda ijobiy psixologik muhitni yaratdi.
- **“Konstruktor texnologiyasi”** yordamida o'quvchilar she'r matnini bo'laklarga ajratib, yana qayta mazmunli tuzishga harakat qilishdi. Bu esa asar tarkibini mustahkam eslab qolishga va g'oya mohiyatini tushunishga zamin yaratdi.
- **“Tomosha” usuli** orqali o'quvchilar kichik sahna ko'rinishlari yaratib, she'rda ifodalangan hissiyotlarni jonli tarzda gavdalantirishga harakat qilishdi. Bu usul o'quvchilarda obrazga kirish, tafakkur qilish va his qilish ko'nikmalarini rivojlantirdi.
- **Transformatsion metod** orqali esa o'quvchilar she'rni o'z fikrlari asosida qayta yozish yoki uni boshqa janrga (masalan, nasrga) aylantirish orqali yaratuvchanlik ko'nikmalarini rivojlantirdilar.

Yuqoridagi metodlar yordamida dars nafaqat axborot beruvchi, balki tarbiyaviy, hissiy va ijodiy jihatdan ham boyitilgan holda o'tdi. O'quvchilar asarni chuqur anglabgina qolmay, unga nisbatan shaxsiy munosabat bildirish, ijodiy fikrlash va hamkorlikda ishlash kabi ko'nikmalarni egallashdi. Shu boisdan, bu kabi metodik yondashuvlar maktab adabiyoti darslarini yanada mazmunli va samarali o'tkazishga xizmat qiladi.

“Konstruktor texnologiyasi” usulining darsda qo'llanishi (namunaviy jadval)

Bosqich	Faoliyat mazmuni	O'quvchi ishtiroki	Natija
1. Tayyorlov bosqichi	She'r bandlari bo'laklarga ajratiladi (matn parchalari beriladi)	O'quvchilar guruhlariga bo'linadi va parchalarni tahlil qilishadi	Guruhlar asarning strukturasi haqida umumiy tasavvurga ega bo'ladi
2. Konstruktorlash	Har bir guruh she'r bo'laklarini mazmuniga qarab to'g'ri ketma-ketlikda joylaydi	Har bir guruh o'z versiyasini taklif qiladi, bandlar tartibini asoslaydi	Matnga mantiqiy yondashuv va tuzilmani tushunish ko'nikmalari shakllanadi
3. Himoya	Guruhlar o'z	O'quvchilar fikr	Muloqot, fikrni

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

qilish	konstruksiyasini sinfga taqdim etadi va izoh beradi	bildiradi, bahs-munozara olib boradi	himoya qilish, tanqidiy fikrlash rivojlanadi
4. Xulosa	Asarning asl tartibi bilan taqqoslanadi va saboq olinadi	O'quvchilar to'g'ri tartibni aniqlab, xatolarini tahlil qiladi	Asarning mazmuni va g'oyasi chuqur anglanadi

MUHOKAMA

Abdulla Oripovning “O‘zbekiston” qasidasini 5-sinf o‘quvchilari bilan interaktiv metodlar asosida o‘rganish jarayoni shuni ko‘rsatdiki, zamonaviy pedagogik yondashuvlar nafaqat bilim berish, balki o‘quvchilarning mustaqil fikrlash, his qilish va asarga shaxsiy munosabat bildirish qobiliyatini ham rivojlantiradi. An’anaviy yod olish va izoh berish usullaridan farqli o‘laroq, tanlangan interaktiv metodlar orqali o‘quvchilarning darsdagi faolligi sezilarli darajada oshdi.

Jumladan, “**Konstruktor texnologiyasi**” orqali o‘quvchilar she’rning mazmuniy tarkibini tahlil qilib, mantiqiy tartibda tiklashga harakat qilishdi. Bu metod asarning strukturaviy tuzilishini anglashda muhim rol o‘ynadi. “**Tomosha**” metodidan foydalanish esa she’r obrazlarini jonlantirib, o‘quvchilarda tasavvur, dramatik ifoda va his qilish salohiyatini kuchaytirdi. Ayniqsa, bu metod orqali darsga ijobiy muhit va qiziqish olib kirildi. “**G‘olibdan so‘rang**” va “**Maqtoqlar arqoni**” kabi kommunikativ metodlar orqali esa o‘quvchilar bir-birlari bilan faol muloqotda bo‘lishdi, bu esa darsda o‘zaro hurmat va hamkorlik muhitini yaratdi. O‘quvchilar o‘z fikrlarini erkin ifoda etishga, o‘zaro savol-javob orqali chuqurroq tahlil qilishga intilishdi. Shuningdek, **transformatsion metod** orqali o‘quvchilar she’rga yangicha yondashdi: uni proza shaklida ifodalash, o‘z so‘zlari bilan qayta yozish yoki hozirgi davr kontekstida bayon qilish orqali yaratuvchanlik va tafakkur imkoniyatlarini namoyon etishdi.

Shuni alohida ta’kidlash lozimki, bu metodlar nafaqat adabiy asarning mazmunini anglashni osonlashtiradi, balki o‘quvchilarda estetik did, ifodali nutq, tahliliy tafakkur, shaxsiy pozitsiya kabi muhim kompetensiyalarni shakllantirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, yoshlar ongiga vatanparvarlik, istiqlol g‘oyalarini singdirishda bu kabi metodlarning roli beqiyosdir.

XULOSA

Abdulla Oripovning “O‘zbekiston” qasidasi - Vatanga sadoqat, istiqloлга faxr va xalqimizning tarixiy jasoratini madh etuvchi badiiy jihatdan yuksak asar sifatida 5-sinf o‘quvchilari uchun muhim ma’naviy-tarbiyaviy manba hisoblanadi. Mazkur asarni o‘rganish jarayonida qo‘llangan interaktiv metodlar o‘quvchilarning adabiy matnga bo‘lgan qiziqishini oshirdi, mustaqil fikrlash, tahlil qilish, estetik baho berish kabi kompetensiyalarni rivojlantirdi.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

Dars jarayonida qo'llanilgan “G‘olibdan so‘rang”, “Maqtoqlar arqoni”, “Konstruktor texnologiyasi”, “Tomosha” va transformatsion metodlar orqali o‘quvchilar she‘r mazmunini nafaqat anglab, balki uni hayotiy voqealar, shaxsiy his-tuyg‘ular bilan bog‘lash imkoniga ega bo‘lishdi. Bu esa adabiyot darsining nafaqat bilim beruvchi, balki tarbiyaviy va ijodiy rivojlantiruvchi ahamiyatini ham ko‘rsatdi.

Xulosa qilib aytganda, adabiy asarlarni interaktiv metodlar asosida o‘rganish - bu nafaqat dars samaradorligini oshirish, balki yosh avlod qalbiga Vatan tuyg‘usini singdirish, ularni ongli, fikrlovchi va estetik jihatdan yetuk shaxslar qilib tarbiyalashning muhim vositasidir. Shuning uchun ham zamonaviy dars jarayonida ijodiy yondashuv va o‘quvchini faol ishtirokchi sifatida jalb etuvchi metodlar keng qo‘llanishi maqsadga muvofiqdir.

FOYDALINILGAN ADABIYOTLAR

1. Oripov A. *Tanlangan asarlar*. – Toshkent: G‘afur G‘ulom nomidagi NMIU, 2014.
2. Karimova N. *Adabiyot darslarida zamonaviy metodlar*. – Toshkent: O‘qituvchi, 2020.
3. Xudoyberdiyeva M. *O‘rta maktabda adabiyotni o‘qitish metodikasi*. – Samarqand: Zarafshon, 2018.
4. O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta’limi vazirligi. *Interaktiv metodlar to‘plami*. – Toshkent, 2019.

